

Augustin a pojetí času

Nejznámější a vždy citovaná Augustinova formulace aporie, do které vede otázka po tom, „co to je čas“, „quid est enim tempus“, se vlastně netýká času samého (ten přece známe a víme o něm, mluvíme o něm a dokonce o něm i přemýšlíme), ale spočívá ve slůvku „co“ resp. v tom, co se za tímto slůvkem skrývá. Skrývá se za ním předpoklad, že to, co je čas, můžeme definitoricky vymezit zásadně takovým způsobem, jakým vymezíme třeba, co to je trojúhelník nebo co to je „π“. Jen za tohoto předpokladu resp. v případně skutečné platnosti tohoto předpokladu, totiž že můžeme pojmově vymezit „čas“ takovým způsobem, že všechen čas vyřadíme, vytkneme před závorku nebo dokonce „za nic položíme“, jsme pak postaveni před aporie, z nichž právě tu nejznámější formuloval Augustin následovně: čas je buď minulost, a ta už není; nebo budoucnost, a ta ještě není; a to, co zbývá, totiž přítomnost, okamžitě mizí resp. přechází do minulosti, tedy do toho, co opět není. Takže otázka po tom, „co jest“ čas, může být potom zodpověděna tak, že čas vlastně vůbec není, neboť to jediné, co z času vskutku „jest“, je ta (bodová) přítomnost, která sice opravdu „jest“, ale není to žádný čas, protože se v tu chvíli nic neděje (což je ovšem už náš dodatek). Naše myšlenková nesnáze tudíž nemá svůj zdroj a původ v povaze samého času, nýbrž v povaze (totiž chybnosti) našeho tázání, tedy myšlenkového přístupu.

(Písek, 060907-2.)